

TARIK BUĞRA • Yağmur Beklerken

Ötüken Neşriyat, 1981-1987 (2 baskı)
Türkiye İş Bankası Yayınları, 1989 (2 baskı)
Ötüken Neşriyat, 1992-1995-1998-2000 (4 baskı)

İletişim Yayınları 991 • Çağdaş Türkçe Edebiyat 140
ISBN-13: 978-975-05-0232-3
© 2004 İletişim Yayıncılık A. Ş. (1. Basım)
1-13. BASKI 2004-2017, İstanbul
14. BASKI 2018, İstanbul

KAPAK Utku Lomlu
KAPAK FOTOĞRAFI Ara Güler
UYGULAMA Hasan Deniz
DÜZELTİ İlker Uğur

BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 22749
Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul
Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 11935
Mahmutbey Mahallesi, Deve Kaldırım Caddesi, Gelincik Sokak,
Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721
Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

TARIK BUĞRA

Yağmur Beklerken

TOPLU ESERLERİ 3

TARIK BUĞRA 2 Eylül 1918 tarihinde Akşehir'de doğdu. İlk ve ortaokulu Akşehir'de okudu. İstanbul Lisesi'nin yatılı kısmında okurken bu lisenin yatılı kısmının kapatılması üzerine kaydını Konya Lisesi'ne aldirdı ve liseyi burada bitirdi (1936). Lise yıllarında Tark Nazım müstear ismiyle hikâye ve şiirler yazdı. İstanbul Üniversitesi Tıp ve Hukuk Fakülteleri'nde yarım bıraktığı öğrenim hayatını Edebiyat Fakültesi Türk Dili Edebiyatı Bölümü'nde devam ettirdi, ama son sınıfta ayrıldı. Askerden sonra Şişli Terakki Lisesi'nde muallim muavini oldu. Akşehir'de çıkardığı *Nasrettin Hoca* gazetesi ile gazeteciliğe başladı (1949-1952). *Milliyet*, *Vatan*, *Yeni İstanbul*, *Ha-ber* ve *Tercüman* gazetelerinde ve *Yol* dergisinde sanat sayfaları düzenledi, fıkralar yazdı, yazı işleri müdürlüğü yaptı. *Hisar* dergisi ve *Türkiye* gazetesinde de yazan Tark Buğra, 26 Şubat 1994 tarihinde İstanbul'da öldü.

Eserleri: **Hikâye:** *Oğlumuz* (1949), *Yarın Diye Bir Şey Yoktur* (1952), *İki Uyku Arasında* (1954), *Hikâyeler* (1964; yeni ilavelerle 1969). **Tiyatro:** *Ayakta Durmak İstiyorum* (1972) , *Akümülatörlü Radyo* (1979), *Yüzlerce Çiçek Birden Açtı* (1979), *İbişin Rüyası* (1979), *Güneş ve Arslan* (1988). **Gezi yazıları:** *Gagaringrad -Moskova Notları* (1962). **Fıkra ve deneme:** *Gençlik Türküsü* (1964), *Düşman Kazanmak Sanatı* (1979), *Bu Çağın Adı* (1990), *Politika Dışı* (1992). **Roman:** *Siyah Kehribar* (1955), *Küçük Ağa* (1964), *Küçük Ağa Ankara'da* (1966), *İbişin Rüyası* (1970), *Firavun İmanı* (1976), *Gençliğim Eyvah* (1979), *Dönemekte* (1980), *Yalnızlar* (1981), *Yağmur Beklerken* (1981), *Osmancık* (1983), *Dünyanın En Pis Sokağı* (1989). **Senaryo:** *Zafer Gaye Değildir* (1993), *Sıfırdan Doruğa-Patron* (1994).

Hatice'ye

Bir Açılış Töreni

Tören 17.30'da, hükümet daireleri kapandıktan yarım saat sonra başlayacaktır. Ama belediye çavuşu yanında jandarma onbaşısı, çarşığı ve arastaları dolaşmış, esnafa kepenk kapatırmıştır. Bu yüzden de kaymakamlığın sol ilerisindeki küçük alanda daha şimdiden birkaç yüz kişilik bir kalabalık birikmiştir.

Mumcu Rıza Efendi yelek cebinden çıkardığı saatına bakıyor; ezan'a göre ayarlanan çift kapaklı gümüş Serkisof'u kafasında çabucak alafranga'ya çeviriyor ve yanındaki avkat Rahmi'ye mırıldanıyor:

“Yirmi dakke daha dinelecek millet.”

Rahmi'nin amcasıdır o. Ama yiğenin onca çeken tek yanı yoktur: Rıza Efendi ekşimek için sebep arar ve bulur; Rahmi ise, açık elâ gözleri yumuk yumuk, gülmek için yapar aynı şeyi. Biri ak, öteki kara. Görünüşleriyle de: Rıza Efendi kara yağız, Rahmi sarışın.

İki yutkunduktan sonra, asıl söylemek istediğini söylüyor Rıza Efendi:

“Vallaha eziyettir bu.”

Rahmi'nin gözleri yumuluyor, iri dişleri görünüyor:

“Yoo be emmi.. bundan alâ seyiri nerde bulacak garipler.”

Haklı olan da o galiba: Bütün bu insanlar, amcası dahil, tiyatrodaki perdenin açılmasını bekler gibidir. Rıza Efendi de, belki bu yüzden, yani perde niçin açılmıyor diye sinirleniyor. Rahmi öyle düşünüyor ve gene gülüyor, sessiz sessiz.. her zamanki gibi.. çocukluğundan beri nasılsa öyle.

Derken, önce mal müdürü, sandık emini, daha sonra nüfusçu, ziraatçı, askerlik şubesi reisi, daha sonra da, tam ortalarında ağır ceza reisi, adliyeciler.

Onları tahrirat kâtibi karşılıyor, duracakları yerleri gösteriyor.

Saat şimdi beş buçuğa beş vardır. Hükümet Konağı'nın taş merdivenlerinde Kaymakam Bey'le Cumhuriyet Halk Fırkası'nın ilçe mütemedi görünüyor. Onları, tahrirat kâtibi ile ona uyan öteki memurların başlattığı alkışlar karşılıyor:

Kaymakam Bey ceketataylı, kelebek kravatlıdır; alkışlara silindir şapkasını havaya kaldırarak karşılık veriyor.

Cumhuriyet Halk Fırkası mütemedi, manifaturacı, Gülbeyazlar'ın Mahmud'a gelince, gri çizgili, koyu lacivert bir elbise giymiştir o. Horozibiği renginde, sarı ve yeşil çizgili bir kravat takmıştır. Küçük siperli, kahverengi kasketini elinde tutmakta, Kaymakam Bey'in hizasında, uzaklara, görünmeyen birilerine gülümsemektedir.

Kaymakam Bey'in bir adım sol gerisinde jandarma mülâzimi misânisi, bu üçlü grup merdivenin en üst basamağında, öylece, iki, üç grup merdivenin en üst basamağında, öylece, iki, üç saniye kadar duruyor, sonra da çevik adımlarla, biraz sonra açılışı yapılacak parkın minyatür bir zafer tākımı andıran kapısına yürüyor. Yüzlerce insan da, onları görmek için, ayak parmaklarının üstünde yaylanıyor, başların üstünden, omuz aralarından görüş boşluğu arıyor.

Ve, Kaymakam Bey, “Aziz hemşehrilerim,” diye, nutku-

na başlıyor, “güzel kasabamıza böyle bir park kazandıran” Cumhuriyet Halk Fırkası mütemedi ile Belediye Reisi’ni övüyor. En sonunda halkı; “Burası sizindir. Girin, oturun dinlenin, serinlenin,” diye içeriye çağırıyor.

Giriliyor.. “buyurun, buyurun.. istirahat ederim siz buyurun”larla Kaymakam Bey’le fırka mütemedi girdikten sonra.

Bu arada halk kendi arasında fısıldaşıyor, dürtükleşe dürtükleşe “Len oğlum, parasızmış bu sefer kahve, çay,” diye.

* * *

Park eski Yoğurt Pazarı’nın yerine kurulmuştur. Tabanı otuz, otuz beş metre kadar tutan bir eşkenar üçgen biçimindedir. Taban, Belediye Alanı’na inen, kumu, toprağı akmış, irili, ufaklı taşları ortaya çıkmış, üzerinden geçen arabaları zangırdatan şoseye paraleldir. Üçgenin öteki kenarlarını da, biri vilâyetten, öteki ovoidan gelen ve yüz metre kadar ötede, kuzeye doğru gitmek üzere birleşen yollar çizmektedir.

Çalışmalar bir önceki baharda, tam bir yıl önce, iki düzine kadar akasya fidanının dikimiyle başlamıştır. Ağaçlar henüz çok gençtir; gölgeleri cılızdır. Ama ortadaki çimento havuz ile duvarlar boyunca sıralanan şebboylar, akşamsefaları, hüsnüyusufklar, özellikle de, iskemleler ve üzerlerine örtü serilmiş masalar, parka görmezlikten gelinemeyecek ve küçümsenemeyecek bir saygınlık kazandırmaktadır. Park yöredeki benzersizliği ve en azından ilk oluşuyla kasabalılara övünç vereceği benzemektedir. Nitekim, başta delikanlılar, çoğunun oturduğunda bir büyülenme var.

Rahmi kestiriyor; bu akşamdan tezi yok, kelimenin söylenişi önem kazanacaktır:

“Parktaydım.”

“Parka gitti.”

“Parka gidiyorum.”

“Buyur karayığen parka gidelim.”

Rıza Efendi de bunlara benzer bir şeyler düşünüyor olmalı; çünkü –ortalıkçı çocuk ne getirecekse– çay veya kahvenin gelmesini beklemeden gümüş tabakasını çıkarıyor ve sigarasını sararken başlıyor dırlanmaya:

“Fasulye sırığı gibi üç buçuk akasya ile park mı olurmuş..”

“Hiç değilse şu avuç içi kadar havuza bir fiskiye koysalarmış ya..”

Tapucu Ragıp Efendi'nin çiçekleri dillere destandır; Rıza Efendi; “Ha bi tenezzül edip ona gitselerdi ya.. patates, soğan, fide, tohum, ne, esirgemez verirdi, yazık,” diyor.

Gülhâne Parkı'nı, Yıldız Parkı'nı, Bahri Baba Parkı'nı görmüştür o. Ama bunun lâfını bile etmiyor; çok bilmiş görünmek, onuruna toz kondurmak istemez. Konuya bambaşka açıdan bakıyor: Ona kalırsa, asıl önemlisi, “parka ne gerek,” çünkü, “her bir yanımız park”: Dereözü'nden yukarı doğru bir yürüdün mü, dedem yaşında cevizler, meşeler, ardıçlar, çınarlar, söğütler!

Ve, ille de, şu fasulye sırığı gibi akasyalar!

Rıza Efendi'nin onlara fena halde taktığı belli. Cılız dallar, yeşili fersiz, tırnak kadar yapraklar!

Rahmi, gözleri yumuk yumuk, buna karşılık iri dişlerinin hepsini göstere göstere gülüyor:

“Büyücekler emmi.. onlar da gocaman gocaman olcek.”

Ne var ki, “emmi”ye göre asıl mesele de bu:

“Öyleee,” diyor; “hem de çabucak büyücekler.”

Ve, iflâh olmaz karacığेरinin tadsızlaştırdığı esmer yüz büsbütün ekşiyor:

“Neye çınar değil de akasya dikerler? Çabuk büyür de ondan.. görüversinler böyüdüğünü kendileri.”

Sardığı sigarayı tabakasına yerleştiriyor. Tabakanın sert yaylı kapağını tak diye kapatıyor: Rıza Efendi bir yıldır,

Doktor Fazıl –enişte– bey kesin olarak yasak edeli beri bir tek sigara içmemiş, ama içtiği günlerdeki kadar sarmıştır:

“Amma da sardım haaa.. zabahtan bu yana tam on beş etmiş.” Ve eklerdi: “Şo Çarıkcı namussuzu canımı pek sıkıttı da.”

Rahmi gülüyor.. sessiz sessiz. Rıza Efendi de, baba yadigarı gümüş tabakayı cebine koyarken kaldığı yerden başlıyor:

“Ağaç deyip geçme.. onun da soylusu olur, soysuzu olur. Bi de pistir bunlar. Bak, bak.. işte şo sümük gibi, kara kara sarkan şeylere bak.. adamın üstüne, başına yivışı yivışıverirler. Tû!”

Rıza Efendi’de, yerine, zamanına ve konusuna uygun hikâyeler vardır. Şimdi de:

“Hârun Reşid ile ihtiyar bağcının hikâyesini bilir misin,” diye başlıyor:

Hârun Reşid, bir gün, veziri Câfer ile kırlarda geziyormuş. Derken, bağında bir fidan dikmeye çalışan iyice yaşlı bir adama rastlamışlar. Hârun Reşid sormuş:

“O diktiğin nedir baba?”

Adamcağız;

“Zeytindir, evlâd,” demiş.

Bundan sonra da aralarında şöyle bir konuşma geçmiş:

“Kaç yılda meyve verir o?”

“Otuz.”

“Allah’ın takdiri bilinmez; ama ben seni, bu diktiğin fidanların meyvesi için hayli yaşlanmış görüyorum.”

“Doğrudur evlâd. Ben de zaten kendim için dikmiyorum bunları. Şu gördüğün koca zeytin ağaçlarını dedem dikmiş. Meyvelerini ben ve babam topladı. Benimkilerini de torunlarım yer.”

Cevap Hârun Reşid’in hoşuna gitmiş, vezirine;

“Câfer,” demiş, “bu ihtiyara bir altın ver.”

İhtiyar altını alınca tadlı tadlı gülmüş:

“Benim fidanlarım dikilirken meyve verdi.”

Hârun Reşîd bu sözden de hoşlanmış:

“Câfer, bir altın daha ver ona.”

İhtiyar o zaman şöyle demiş:

“Herkesin zeytini yılda bir mahsûl verir; bu ihtiyarınkiler iki verdi.”

Rıza Efendi; Hârun Reşîd’in, bu sözler üzerine, “Haydi Câfer, bir an önce gidelim buradan; yoksa bu ihtiyar neyim var, neyim yoksa alacak,” dediğini de anlatıyor, ama hikâyenin “torunlar için dikmek” yönüne iyice basıyor ve insanların, artık, sadece kendileri için dikmek, iyi işlerinin ve başarılarının sonucunu ille de görmek hürsına kapıldığına inanıyor; “Dedelerimiz yol kıyılarına, meydanlara, mesire yerlerine, bizim için çınarlar, kestaneler, ardıçlar, gürgenler dikmiş; biz de parklara kendimiz için akasyalar dikiyoruz,” diyor.

Tam bu sırada yanlarından, elindeki tepside boşlarla ortaklıkçı bir çocuk geçmektedir.

“Len oğlum, bize bi şey vermeycen mi?”

Rahmi anlıyor: Rıza Efendi gururunu incinmiş saymaktadır. Öyle ya, bugüne bugün, adıyla, sanıyla Mumcular’ın Rıza Efendi’dir o. Varlıklısıdır; fakir, fukara babasıdır; hayır, hasenat sahibidir; sayılır, sevilir ve övülür; anlaşmazlıklarda aracılığına, zor durumlarda düşüncesine başvurulur. Ne var ki, bu şenlik gününde yüzüne bakan; “Bi emrin vâ mı Rıza Emmi?” diyen yok. Bütün ayakçılar, başta parkın kiracısı, Kaymakam Bey’in masasına pervâne; ordan vakit bulduca da öteki fırkacıların ve memurların hizmetinde! Ne yani, koskoca Rıza Efendi de, delikanlılar ve ayaktakımı gibi, ocağa gidip gazoz veya çay mı kapsın?

Bereket, her şey düzeliyor; çünkü gözünden hiçbir şey kaçırmayan fırka mütemedi Gülbeyazlar’ın Mahmud bu sahneyi de görmüştür: O değilden yanlarına geliyor;

“Kusura kalma Rıza Emmi; bu telâşta yetişemedim. Bir emrin var mı? Bana söyle.”

Rıza Efendi de, o zaman, bir çocuk gibi utanıyor:

“Yoo oğlum.. ne kusuru.. ne emrim olcek.. estafurullah.”

Fırka mütemedi, Rıza Efendi'nin yiğeni, sevilen ve tutulan avkat “Rahmi Bey”in hatırını soruyor; kendisini bir aramadığı için gönül koyduğunu söylüyor.

Bu arada, işaret ettiği belediye çavuşu da yanlarına gelmiştir; ona, Rıza Efendi ile Rahmi Bey'in kahvelerini yaptırmasını söylüyor;

“Bizim masamıza buyursaydınız,” diyor.

Rıza Efendi;

“Böyle eyi işte.. zâti kalkıyorduk,” deyince de, bir dakika kadar yanlarında oturuyor.

Artık her şey düzelmiş, güzelleşmiştir, pis akasya ağaçları zamanla çınar olacak gibidir. Rahmi gene –hep öyle, sessiz sessiz– gülüyor; amcasının sırtını, canı gibi sevdiği, sekiz yaşındaki Serdar'ı nasıl okşarsa öyle sıvazlıyor;

“Emmilerin emmisi,” diyor.

Kahvelerini, belediye çavuşunun yanında, patronun kendisi getirmiştir. Rıza Efendi ona bütün ağırbaşlılığı ile teşekkür ediyor;

“Eline sağlık,” diyor. Ekliyor da: “Hayırlı uğurlu olsun.”

Ve Rahmi'ye dönüyor:

“Eyi oldu bu park, be sarı inat.. milletin bi araya gelip hava alcağı bi yerimiz oldu. Neydi o duman dolu kahveler.”

Rahmi gene gülüyor.. daha bir candan. Sol elini de artık amcasının omzundan çekmiyor.

Ama gözleri ve kafası, parkın bir araya getirdiği “millet”tedir. Bu “millet”te kasabayı düşünüyor:

Aile arasında da, sonra sonra okulda da ona sarı inat derlerdi.. az önce amcasının dediği gibi. Bir gün, ama çok sonraları, Rahmi hukuk mektebinin bitirme sınavlarına hazır-

landığı günlerde, aileyi ilgilendiren bir konu tartışılırken, amcasına, bütün ömründe ilk ve son defa bağırvermişti: “Beni inatçı gösteren de, yapan da sizlersiniz.”

Kadınlar ve genç erkekler değil, ama Rıza Efendi bal gibi anlamıştı: Rahmi, anlayışsızlıklarınız, yanlış tutumlarınız yüzünden beni inatçı sanıyorsunuz demek istemişti; yani bunu demişti.. asıl inatçı sizsiniz, demişti.

Rıza Efendi, o gün, şöyle bir bakmış, beş, on saniye kadar susmuş, sonra da odayı bırakıp çıkmıştı. Hep birden yüklenmişlerdi o zaman Rahmi’ye; “saygısızlık ettin.. kırdın,” diye.

Oysa, Rıza Efendi, işte o günden sonra daha bir sevmiş, benimsemişti Rahmi’yi. Sarı inat’lar artık sevgi gösterisi, ya da uzlaşma, hattâ, “hoşgör işte” sokuluşları idi. Öteki akrabalarında ve arkadaşlarında hep eskisi gibi kalsa da, Rıza Efendi’de “n’olcek, sarı inat işte” sözü anlamını tamamen değiştirmişti.

Canı pek çekmiştir, ama dalıp gitmek istemiyor Rahmi, amcasına ve eskilere. Dikkatini daha bir zorluyor ve Kaymakam Bey’le fırka mütemedini saran iskemle çemberinin gittikçe büyüdüğünü görüyor: Öyle, öyle; park enikonu bir olay.. tebrik ve övgüler gırla gidiyor.

Amcasına dönüyor –hep öyle– gülüyor. Bir Bafra Mâden yakıyor:

Ne çıkar yani, şu sarı inat’lığı bırakıp o da çekse iskemlesini Kaymakam Bey’le fırka mütemedini saran halkanın bir yerine!

Amcasına yordduğu bu dilek utanç veriyor ona: Bu kadar insafsızlaşmak doğru olmaz; çünkü amcasının buna benzer düşünceleri çoktan bıraktığını biliyor. Amcası artık onun burnu büyüklüklerinden hoşlanıyor; hattâ asıl onları seviyor.. belki de artık sadece bunları seviyor: “Kaymakamsa kaymakam, mütemetse mütemet.. ne yapalım yani? Bir saygıslığımız mı oldu? Hörmette kusur mu ettik?”